

Na temelju članka 4. stavka 2. i članka a2. stavka 3. podstavka 1. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti ("Narodne novine" 119/22.) i na temelju članka 29. Statuta Veleučilišta suvremenih informacijskih tehnologija (u daljem tekstu: VSITE) Vijeće veleučilišta je na drugoj redovnoj sjednici desetog saziva održanoj 7. veljače 2025. godine usvojilo

POLITIKU O OTVORENOJ ZNANOSTI

Članak 1. (Opće odredbe)

- (1) Ovaj Pravilnik uređuje načela, postupke i obveze vezane uz otvorenu znanost u okviru djelovanja Veleučilišta suvremenih informacijskih tehnologija (u daljnjem tekstu VSITE). Otvorena znanost uključuje otvoreni pristup znanstvenim publikacijama, slobodno dijeljenje istraživačkih podataka, korištenje otvorenog softvera te transparentne istraživačke procese koji omogućuju ponovljivost i provjeru rezultata.
- (2) Cilj otvorene znanosti je povećati dostupnost i transparentnost znanstvenih rezultata, osigurati ponovljivost istraživanja te potaknuti suradnju u znanstvenoj zajednici i šire. Time se doprinosi ubrzanju razvoja novih znanja, inovacija i tehnologija te jačanju povezanosti između znanstvene zajednice, gospodarstva i šire javnosti. Dodatno, otvorena znanost osigurava veću vidljivost i utjecaj istraživačkog rada, smanjuje dupliranje istraživanja i omogućuje bolje iskorištavanje javno financiranih resursa.

Članak 2. (Područje primjene)

- (1) Ovaj Pravilnik odnosi se na sve znanstvenike, istraživače i zaposlenike uključene u projekte koje financira VSITE ili drugi javni izvori financiranja. Također se primjenjuje na studente i vanjske suradnike koji sudjeluju u istraživačkim projektima unutar djelokruga VSITE-a, neovisno o izvorima financiranja.
- (2) Pravilnik obuhvaća znanstvene publikacije, istraživačke podatke, softver, metodologije i druge znanstvene resurse. Ovo uključuje sve oblike digitalnih i fizičkih resursa proizvedenih tijekom istraživanja, kao i materijale povezane s obrazovnim i inovacijskim aktivnostima. Posebna se pažnja posvećuje resursima financiranim javnim sredstvima, uz naglasak na njihovu otvorenost, dostupnost i ponovnu upotrebljivost.

Članak 3. (Načela otvorene znanosti)

- (1) Otvoreni pristup: Svi znanstveni radovi, istraživačke publikacije i članci trebaju biti dostupni u okviru otvorenog pristupa, bez naplate korisnicima, u skladu s postojećim tehničkim i pravnim uvjetima. Otvoreni pristup omogućava široj javnosti, uključujući znanstvenike, studente i širu zajednicu, besplatan pristup kvalitetnim i ažuriranim znanstvenim informacijama. Osim toga, potiče brži razvoj novih ideja i omogućava lakšu suradnju među istraživačima diljem svijeta. Uvođenjem takvih pristupa podržava se razvoj demokratskog i transparentnog znanstvenog okoliša.
- (2) Otvoreni podaci: Istraživački podaci trebaju biti objavljeni u skladu s načelima FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), što znači da podaci trebaju biti lako pronađeni (Findable), dostupni za korištenje (Accessible), usklađeni s drugim izvorima podataka (Interoperable) i mogu se ponovno koristiti (Reusable). Ova načela osiguravaju da podaci budu pristupačni i korišteni na transparentan i učinkovit način, čime se omogućava daljnje istraživanje i razvoj. Također, u procesu objavljivanja

podataka treba se poštovati zaštita osjetljivih podataka, kao što su osobni podaci, komercijalne tajne ili podaci koji bi mogli biti štetni za sigurnost. Pravilno upravljanje osjetljivim podacima ključno je za očuvanje povjerenja u znanstvene prakse.

- (3) **Transparentnost i ponovljivost:** Znanstveni postupci i rezultati trebaju biti jasno dokumentirani kako bi omogućili njihovu provjeru i ponovljivost. Transparentnost u dokumentiranju metoda, korištenih alata i korištenih podataka omogućava drugim istraživačima repliciranje eksperimenata ili analiza, što je osnovni princip znanstvene rigoroznosti. Ponovljivost istraživanja, uz jasno opisivanje koraka i metoda, ključna je za izgradnju povjerenja u znanstvene zaključke. Ovaj pristup također olakšava reviziju i osiguranje kvalitete znanstvenih radova, čime se doprinosi povećanju kredibiliteta i integriteta znanstvene zajednice.

Članak 4. (Objavlivanje u otvorenom pristupu)

- (1) **Obveze autora:** Autori su odgovorni za osiguranje da sve znanstvene publikacije koje su rezultat njihovog istraživanja budu dostupne u otvorenom pristupu. Ovaj proces može se ostvariti na dva glavna načina:

- a. **Objava u časopisima otvorenog pristupa:** Autori mogu objaviti svoje radove u časopisima koji prakticiraju politiku otvorenog pristupa, što omogućava besplatan pristup i distribuciju radova široj javnosti. Časopisi otvorenog pristupa igraju ključnu ulogu u osiguravanju da znanstvene informacije budu slobodno dostupne, čime se povećava dostupnost znanja i ubrzava proces širenja novih ideja.
- b. **Pohrana u institucionalni ili tematski repozitorij:** Autori također mogu pohraniti svoje radove u institucionalne ili tematske repozitorije, koji služe kao centralizirani i lako dostupni arhivi znanstvenih radova. Ovi repozitoriji omogućuju pohranu i distribuciju radova na način koji osigurava trajni pristup i visoku vidljivost, uz dodatnu mogućnost pretraživanja i korištenja podataka u daljnjim istraživanjima.

- (2) **Troškovi objave u časopisima otvorenog pristupa:** Troškovi povezani s objavom znanstvenih radova u časopisima otvorenog pristupa, kao što su naknade za objavu, mogu biti pokriveni iz različitih izvora financiranja. To uključuje projektna sredstva, financijsku potporu od strane institucija ili drugih organizacija, kao i mogućnosti financiranja kroz državne ili europske fondove. Ova financijska podrška omogućava autorima da objavljuju svoje radove u časopisima koji prakticiraju otvoreni pristup bez potrebe za dodatnim financijskim opterećenjem. Takvi financijski mehanizmi olakšavaju pristup visoko kvalitetnim časopisima, potičući veće uključivanje u znanstvene zajednice i širenje istraživačkog rada.

Članak 5. (Upravljanje istraživačkim podacima)

- (1) **Izrada plana upravljanja podacima (DMP):** Istraživači su obvezni izraditi plan upravljanja podacima (Data Management Plan, DMP) za svaki projekt koji uključuje prikupljanje podataka. Ovaj plan mora sadržavati detalje o tome kako će podaci biti prikupljeni, pohranjeni, analizirani, dijeljeni i čuvani tijekom trajanja istraživanja. Plan upravljanja podacima također uključuje smjernice o tome kako će podaci biti dostupni za ponovnu upotrebu nakon završetka projekta, osiguravajući time dugoročno očuvanje podataka. DMP omogućava istraživačima da razviju jasnu strategiju za odgovorno upravljanje podacima, čime se unapređuje transparentnost i pouzdanost znanstvenih istraživanja.

- (2) **Pohrana podataka u otvorenim repozitorijima:** Podaci prikupljeni tijekom istraživanja trebaju biti pohranjeni u otvorenim repozitorijima, koji omogućuju slobodan pristup i dijeljenje podataka s drugim istraživačima i interesnim stranama. Repozitoriji trebaju pružiti odgovarajuće licence koje omogućuju ponovnu upotrebu podataka, potičući time daljnje istraživanje i inovacije. Pohranjivanje podataka u otvorene repozitorije također osigurava da podaci budu lako dostupni i vidljivi, čime se podržava transparentnost znanstvenih radova i olakšava daljnja analiza i validacija rezultata od strane drugih istraživača.
- (3) **Zaštita osobnih i osjetljivih podataka:** Zaštita osobnih i osjetljivih podataka mora biti u skladu s važećim zakonima i propisima, uključujući zakone o zaštiti privatnosti, kao što su Opća uredba o zaštiti podataka (GDPR) i drugi relevantni propisi. To znači da se mora osigurati adekvatna sigurnost podataka, kao i pravna i etička odgovornost prilikom prikupljanja, obrade i dijeljenja podataka. Istraživači moraju poduzeti mjere zaštite osjetljivih podataka, kao što su anonimizacija ili pseudonimizacija, kako bi se spriječila neovlaštena upotreba ili pristup osjetljivim informacijama. Osiguravanje zaštite privatnosti i sigurnosti podataka od ključne je važnosti za održavanje povjerenja u znanstvena istraživanja i za zaštitu prava sudionika u istraživanjima.

Članak 6. (Prava i obveze autora)

- (1) **Autorska prava i licenciranje za objavu u otvorenom pristupu:** Autori zadržavaju autorska prava nad svojim radovima, što znači da imaju pravo kontrolirati korištenje, distribuciju i reproduciranje svojih djela. Međutim, kako bi se omogućio pristup i širenje njihovih radova u skladu s načelima otvorene znanosti, autori su obvezni dati neisključivu licencu za objavu svojih radova u otvorenom pristupu. Ova licenca omogućava trećim stranama slobodan pristup, reprodukciju, distribuciju i korištenje rada u znanstvene i obrazovne svrhe, uz uvjet da se navede izvor autora. Na taj način, iako autori zadržavaju svoja autorska prava, njihovi radovi postaju dostupni široj javnosti, čime se podržava širenje znanja i ubrzava znanstveni napredak.
- (2) **Obveza navođenja izvora financiranja i pridržavanje uvjeta ugovora:** Autori su dužni navesti izvor financiranja svojih istraživanja u svim publikacijama koje proizlaze iz tih istraživanja. Navođenje izvora financiranja nije samo zakonska obveza, već i važan način za transparentnost u znanstvenom radu, jer omogućuje praćenje izvora i potpora koje omogućuju istraživačke projekte. Također, autori moraju pridržavati se uvjeta ugovora o financiranju, koji mogu uključivati specifične zahtjeve u pogledu objavljivanja, dijeljenja podataka i usklađenosti s etičkim i pravnim smjernicama. Ovi uvjeti obično osiguravaju odgovorno korištenje sredstava i čine transparentnim proces financiranja istraživanja.

Članak 7. (Praćenje i izvješćivanje)

- (1) **Praćenje provedbe politike otvorene znanosti:** VSITE (Visokoškolska institucija ili tijelo odgovorno za praćenje politike otvorene znanosti) bit će odgovorna za redovito praćenje provedbe politike otvorene znanosti unutar institucije ili organizacije. Ovo praćenje uključuje ocjenu usklađenosti s načelima otvorenog pristupa, otvorenih podataka, transparentnosti i drugih ključnih smjernica definiranim u pravilniku. VSITE će na temelju prikupljenih podataka podnositi redovita izvješća nadležnim tijelima, uključujući ministarstva, financijere i druge relevantne institucije, kako bi se osigurao nadzor i evaluacija implementacije politike. Ova izvješća omogućuju identificiranje izazova i uspjeha u provedbi politike, kao i preporuke za poboljšanja u budućim fazama.

- (2) **Obveza izvještavanja korisnika o objavljenim radovima i podacima:** Korisnici politike otvorene znanosti, što uključuje istraživače i autore, obvezni su izvještavati o svim objavljenim radovima i podacima u skladu s uvjetima ovog Pravilnika. To znači da moraju redovito prijavljivati svoje radove koji su objavljeni u otvorenom pristupu, kao i istraživačke podatke pohranjene u otvorenim repozitorijima, osiguravajući time točnost i ažurnost evidencije. Ovaj proces izvještavanja doprinosi transparentnosti i omogućuje praćenje napretka prema ciljevima otvorene znanosti, te potiče odgovorno upravljanje i dijeljenje znanstvenih informacija.

Članak 8. (Sankcije za nepoštivanje Pravilnika)

- (1) **Sankcije za nepoštivanje Pravilnika:** Nepoštivanje odredbi ovog Pravilnika može rezultirati različitim sankcijama, ovisno o vrsti prekršaja i ozbiljnosti nepridržavanja propisanih smjernica. Sankcije mogu uključivati obustavu financiranja, što znači da se projektima ili istraživačima koji ne poštuju uvjete politike otvorene znanosti mogu uskratiti sredstva potrebna za daljnje istraživanje i rad. Osim toga, mogu se primijeniti i druge disciplinske mjere prema pravilima i procedurama koje primjenjuje VSITE. Ove mjere mogu uključivati opomene, smanjenje privilegija, oduzimanje prava na objavu u institucijskim repozitorijima ili druge sankcije koje su usmjerene na očuvanje integriteta znanstvenog rada i odgovornog upravljanja podacima i resursima. Sankcije imaju za cilj poticanje svih korisnika na odgovorno postupanje i poštivanje smjernica otvorene znanosti, čime se osigurava pravilna provedba ove politike.

Članak 9. (Završne odredbe)

- (1) **Stupanje na snagu:** Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom usvajanja od strane VSITE. Nakon usvajanja, svi korisnici, istraživači i ostale zainteresirane strane dužni su poštovati njegove odredbe, koje će postati obvezujuće za sve relevantne aktivnosti unutar institucije. Stupanjem na snagu, Pravilnik postavlja jasne smjernice za implementaciju politike otvorene znanosti i njezine prakse.
- (2) **Izmjene i dopune Pravilnika:** Sve izmjene i dopune ovog Pravilnika donose se na isti način kao i osnovni tekst, što znači da se odluka o izmjenama mora donijeti od strane nadležnog tijela u instituciji, uz isti postupak odobravanja kao i kod početnog usvajanja. Ove izmjene mogu biti potrebne kako bi se osigurao nastavak usklađivanja sa zakonodavnim promjenama, novim znanstvenim trendovima ili potrebama korisnika. Svi zainteresirani dužni su pratiti eventualne promjene i prilagoditi svoje postupke u skladu s ažuriranim pravilima.

KLASA: 602-04/24-02/02
URBROJ: 251-501-10-25-03

Zagreb, 7.2.2025.

Dekan

Edmond Krusha, v. predavač